

E. V ä ä r i
(Tartu)

LIIVI VERBISUFIKSID -p + t-, -k + t-, -v + t-

Liivi keeles leidub 7 algupärast verbisufiksit, mille tarvitamise produktiivsuses on suuri erinevusi. Kuut sufiksit on käsitletud üksikasjalikult seni ilmunud kirjutiste seerias.¹ Mitmekesisema esinemusega on sufiks -tt- ~ -t-, mis vokaalile liitudes moodustab geminaadilise, konsonandile liitudes ühendi, milles t on enamasti poolpikk. Seni on käsitletud käsitletava sufiksi liitumist vokaalile, n-, r-, m-, s(š)- ja l-konsonandile.² Järgnevas võetakse vaatluse alla juhtumid, kus t-sufiks liitub p-, k- ja v-konsonandile.

¹ E. V ä ä r i, Prekventatiivse ning retsiprookse l-liitega verbid ja algupäraste liidetega adverbid liivi keeles. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 323. Toid eesti filoloogia alalt IV, Tartu 1974, lk. 35-105; Liivi verbisufiksid -b- ja -g-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 344. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 1, Tartu 1975, lk. 371-378; Liivi verbisufiks -ks-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 382. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 2, Tartu 1976, lk. 67-89; Liivi verbisufiksid -nd- ja -z-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 517. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 6, Tartu 1980, lk. 145-161.

² E. V ä ä r i, Liivi verbisufiks -n + t-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 550. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 7, Tartu 1980, lk. 97-110; Liivi verbisufiks (vokaal) + -tt-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 566. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 8, Tartu 1981, lk. 119-141; Liivi verbisufiks -r + t-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 611. - Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 9, Tartu 1982, lk. 99-115; Liivi verbisufiks -m + t-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 643. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 10, Tartu 1983, lk. 72-78; Liivi verbisufiks -s(š) + t-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 673. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению II, Tartu 1984, lk. 93-113; Liivi verbisufiks -s(š) + t-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 690. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 12, Tartu 1985, lk. 159-181; Liivi verbisufiks -l + t(d)-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 728. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 13, Tartu 1986, lk. 134-145.

-p + t-

ept '(võrke) järele vaadata'.

Opt pr. optāb (optqb) versuchen, proben (LDW : 74); ma eptiz ver̄tta (LW : 46) 'Ma vaatasin võrku järele'; ept̄z (opt̄z) (GLL : 100) 'Kalu järele vaadata'; ept̄b ver̄ki di (Va) 'Vaatab võrke järele'.

Verb ept̄z on tuletatud kausatiivliite varal läänemere-soome tüvega sõnast *õppitta- (GLL : 100).

lept̄z 'jahutada'.

alà lept̄ õi järändiz (LW : 67) 'Ära jahuta ahju ära'; lept̄z lēba õi ka äh uo lept̄m̄st (Kl) 'Jahutatakse, leivaahju ka ei tohi jahutada'; mis sa nii lept̄d (Va) 'Mis sa nii jahutad?'

Verb lept̄z on tuletatud refleksiivist leb̄z 'jahtuda' (FU I : 372). Tüvi *jā- on soomeugriline ning verbis lept̄z on refleksiivust tähistav -b- muutunud helitu klusiili t ees helituks.

jüopt̄z 'joota, täis joota'.

Jüopt pr. jüoptqb, jera j. betrunken machen (LDW : 28); munt tānda jüoptist (LW : 96) 'Teised jootsid teda'; jüoptist tānda (Va) 'Jootsid teda'.

Verb jüopt̄z on tuletatud kausatiivliite -t- varal soomeugrilise tüvega refleksiivist jüob̄z 'joojada' (FU I : 372). Varasemaks kujuks saab taastada *jōbūtta-.

knöpt 'nööpida'.

Knöpt pr. knöptqb knöpfen (LDW : 39)

Verb knöpt leidub Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus ning on tuletatud alamsaksa laensõnast knöp 'nööp'.

krämp̄t̄z 'krampi panna'.

krämp̄t̄z (LW : 158) 'Krampi panna'; siz krämp̄tiz min sydam puodõs, kubõ (F 175 M 416) 'Siis tõmbus minu süda krampis kokku'; üks krämp̄t̄z vizz̄z (Kl) 'Uks pannakse krampi'; vizz̄z krämp̄t̄z / pidab viz̄s (Kr) 'Kinni haakida, hoiab kinni'; üks um vizz̄z krämp̄t̄t (Va) 'Uks on krampi pandud'.

Verb krämp̄t̄z on tuletatud alamsaksa laensõnast krämp 'kramp, haak'.

leptā 'vihtuda, vihelda'.

Lopt pr. loptqb (lept pr. leptqb) baden in der Badestube (LDW : 57); jema leptā p. sōnās lapstā (LDW : 188) 'Ema vihtleb saunas last'; leptā sōna lovā pāl lūtkāks (Kr) 'Vihtleb saunalaval vihaga'; lindād leptābād viet. sizāi (Kl) 'Linnud vihtlevad vees'.

Verb leptā (vrd. sm lopöttää) on tuletatud varasemast *lopöttä-. Tüvi on onomatopoeetilist algupära.

leptā 'lepitada'.

Lept pr. leptqb versöhnen (LDW : 54); nēdi um leptāmest (LDW : 200) 'Neid on tarvis lepitada'; tōks nēdi leptā (Kl) 'Tahaks neid lepitada'.

Verb leptā (vrd. e lepitada, sm lepyttää) on tuletatud soomeugrilise tüvega verbist leppō 'leppida'.

loptā 'lõpetada'.

Lopt pr. loptqb (LvSal lopta) abschliessen, abthun, endigen, vollenden, mit etwas aufhören (LDW : 56); ajna jelāmiz ma jevā loptiz (LDW : 202) 'Heinateo ma juba lõpetasin'; loptā (Gll : 48) 'Lõpetada'; ni. m lo. ppanāks/ lo. pātāt (LT : 5) 'Nüüd on lõpp, lõpetatud'; un ku se všl tūkkiz loptād (NLK : 401) 'Ja kui see kõik oli lõpetatud'; nei um tikkiz loptāt (Pz) 'Nii on kõik lõpetatud'; mēg lop-tām (Kl) 'Meie lõpetame'.

Verb loptā (vrd. e lõpetada, sm lopettaa, krjL lopta, vđj lopettā) on tuletatud läänemeresoome põhiverbist loppō 'lõppeda'. Varasem kuju on lopetta-.

pieptā 'kinni korkida'.

pieptā (LDW : 288) 'Korkida'; um vizzē pieptāmest (Va) 'Tuleb kinni korkida'; pieptābād vizzē (Kl) 'Korgivad kinni'.

Verb pieptā on tuletatud läti laensõnast piep 'kork'.

reptā 'raputada, puistata'.

Ropt (rept, lvSal rapt), pr. roptāb schütten, streuen (LDW : 93); ta leks pādō reptās (LDW : 333) 'Ta läks pead raputades'; reptub (F 175 M 3 : 10) 'Puistab'; roptāgid pōrm entē jalgad jüst jara (UT : 19) 'Raputage tolm oma jalgadelt'; reptist t'erad ulzē (Kl) 'Raputati te-

rad välja'.

Verb reptä (vrd. sm räpyttää) on tuletatud deskriptiivsest tüvest, mille koos sufiksiga saab taastada kujul *ropõttä-.

tⁱeräpt 'kosutada, karastada'.

Teräbt pr. teräbtqb laben, erquicken (LDW : 113);

Ta teräbtqb min jeñgq (LG : 399) 'Ta karastab minu hinge'.

Verb tieräpt esineb Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus ja grammatikas. Tuletusalus leidub läänemeresoomelise tüvega adjektiivis tⁱeräq 'terav'.

vaip^t 'piinata'.

Vaibt pr. vaibtub quälen (LDW : 127).

Verb vaip^t leidub Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus. Tüvi vaiva pärineb germaani keeltest, millest on tuletatud ka e vaevutada ja sm vaivuttaa.

vⁱedäpt 'edeneda, õnnestuda'.

Vedäbt pr. vedäptqb gerathen, gedeihen (LDW :

Verb vⁱedäpt on tuletatud soomeugrilisest tüvest *vetä-. Verbis on nii refleksiiv- kui kausatiivliide ning varasemaks kujuks saab taastada *vetäqüttä-.

viptä 'viivitada, kulutada'.

Vipt pr. viptqb (lvSal) viptub aufhalten, verweilen, verspäten (LDW : 134); ma um rõz viptën (LW : 493) 'Ma olen natuke hilinenud'; viptqb (KA) 'Viivitab'; viptis nēdi rōkandōs (UT : 287) 'Viivitas neid kõneldes'; ta v^ugi viptën (Kl) 'Ta oli hilinenud'.

Verb viptä (vrd. e viivitada, sm viivytää) on tuletatud genuinse tüvega sõnast viibä 'viibida'. Varasem kuju oli *viibüttä-.

äptä 'aidata, abistada'.

Apt, äbt pr. äbtqb (lvSal) äbtub, äptub helfen, retten (LDW : 8); a.gä ta veip ku-igid ä-ptä (LT : 12) 'Või ta saab kuidagi aidata'; äbtqb (KA) 'Aitab'; ma äptqb, entä isän (LW : 514) 'Ma aitan oma isa'; äptä (HFL : 31) 'Aidata'; Ja Sin jür sädō äbtqōgō (LVL : 53) 'Ja sinu juurde saada aidaku'; tämä jeyist äptqb minnän (Kl) 'Ta

aitab mind hästi'.

Verb äptä (vrd. e aidata, avitada, krjL abutada, vdj avittä) on tuletatud läänemeresoome tüvest, mille koos sufiksiga saab taastada kujul *a^hitta-.

Sufiks -t- on liitunud üldse 15 juhul p-konsonandile. Mõnedes verbides on naabruse mõjul toimunud muutus b > p, näit. *jä^hutta- > leptä, *jõ^hutta- > jüoptä, tⁱeräs + tä > tⁱeräpt. Keeletarvitusse kuulub 12, passiivseks on muutunud knöpt, vaipt, vⁱedäpt. Algupärasele tüvele on sufiks liitunud 11 juhul, laenule 4 juhul. Germaani tüvi on verbis vaipt, alamsaksa tüvi verbides knöpt ja krä^mptä, läti tüvi verbis pi^eptä. Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus on 12 verbi, puuduvad üksnes leptä, krä^mptä ja pi^eptä.

14 verbis on selgesti täheldatav kausatiivsus, verbis vⁱedäpt on esikohal frekventatiivsus.

52830-sõnalises lindistatud tekstis leidub pelgalt 3 käsitletud verbi. Tarvitusageduselt reastuvad need järgmiselt: äptä (12 korda), loptä (3 korda), reptä (1 kord).

-k + t-

da^hktä 'peaga noogutada'.

Dä^hkt pr. da^hktqb nicken (LDW : 13); ta sed, da^hktis pääd (LW : 36) 'Ta vaid nikutas pead'; münda kerd da^hktöp pääd (K1) 'Mõnikord noogutab pead'.

Verb da^hktä on tuletatud kausatiivliite varal saksa sõnast danken 'tänu võlgnema; tänama'.

öktä ~ İktä 'õhutada, hõõguda lasta'.

öktä, İktä, üktä (GLL : 77) 'Õhutada, hõõguda lasta'; kurè öktis tülde (Va) 'Kurat õhutas tuld'.

Verb öktä ~ İktä (vrd. e õhutada, sm hehkuttaa) on tuletatud läänemeresoomelise tüvega verbist ögä ~ İgä 'hõõguda'. Varasemaks kujuks saab taastada *h^hkutta-.

İektä 'hüpata, hüpata lasta'.

İektä (üöktä) (LW : 67) 'Hüpata lasta'; İektä-bäd-läpsi (Va) 'Hüpatavad lapsi'.

Verb İektä on kausatiivliite varal tuletatud genuinise tüvega lihtte^gusõnast İekkä 'hüpata'.

iktâ 'higistada'.

Ikt, igd, pr. iktqb (lvSal iktub) schwitzen, dampfen (LDW : 21); iktâ (LW : 70) 'Higistada'; iktâB/ ku strõdâB (Va) 'Higistatakse, kui töötatakse'.

Verb iktâ (vrd. sm hiottaa) on tuletatud genuinse tüvega substantiivist ig 'higi'. Verbi varasem kuju oli *hiyittä-.

itktâ 'itketada, nututada'.

Itkt pr. itktqb zu weinen machen (LDW : 23); je-râ itktâ t silmad (LW : 79) 'Itketatud silmad'; mis sa itktâD (Kl) 'Mis sa itketad?'; itktâ t (Va) 'Nututatud'.

Verb itktâ (vrd. e itketada, sm itkettää) on tuletatud läänemeresooe tüvega sõnast itkâ 'itkeda, nutta'. Varasem kuju oli *itkettä-.

iktâ vt. ektâ.

julktâ 'pimestada'.

Julgt pr. julgtqb blenden (mit Licht) (LDW : 27).

Tuletamisel on aluseks olnud genuinse tüvega julgâ 'pimestuda'. Verb ei kuulu kasutatavasse sõnavarasse.

koktâ 'ähvardada, proovida'.

Kokt pr. koktqb mit der Hand ausholen (LDW : 40); ta koktâp kättâ (LW : 144) 'Ta katsub kätt'; koktâ (GIL : 194) 'Millegagi ähvardada, proovida'; koktâh midagâst (Kl) 'Ähvardab midagi'.

Verb koktâ (vrd e kokutada, sm kokottaa) on läänemeresoomelist päritolu.

korktâ 'korkida, kinni korkida'.

Kork pr. korkqb (korkt pr. korktqb), vizz k. verkorken (LDW : 41); korktâ (LW : 145) 'Korkida'; korktâB podil vizzâ (Kl) 'Korgitakse pudel kinni'.

Verb korktâ on tuletatud saksa sõnast korken 'korkima'.

laktâ 'laotada; lahutada'.

Lakt pr. laktqb ausbreiten, breiten, bedecken

(LDW : 52); laktõ (LW : 183) 'Laotada'; pe-rinai-voj vä-lda lõ-da õrõnõks nuolõgtõn lõ-da 'Perenaine oli valge laudli-naga laua üle laotanud'; Letlist mäst Randõ lagtõbõd jiera sũrd suod (RA I : 60) 'Lätimaast randa laotuvad suured sood'; Mõzus um lubbõ andõn laggimiz kera keraõ ja lagtõ (UT : 90) 'Mooses on loa andnud lahutamiskirja kirjutada ja laiaili leo-tada'; siz um laktõmõst (Kl) 'Siis tuleb lahotada'.

Verb laktõ (vrd. e laotada) on tuletatud verbist laggõ 'laotuda'. Varasem kuju oli *laõõta-.

laõktõ 'sirutada, haarata, ulatada'.

Laõt pr. laõtõb neigen (LDW : 52); laõktõ (LW : 184) 'Sirutada, haarata'; siz ma kãtkõks rõz laõktis tagan (Kl) 'Siis ma käega haarasin natuke järele'.

Verb laõktõ on tuletatud saksa laensõnast langõ 'lan-geda, kukkuda'.

liktõ 'liigutada'.

Likt pr. liktõb bewegen (LDW : 55); piõ liktõp tabõrt (LW : 193) 'Koer liigutab saba'; ku tãnda liktõb (NLK : 197) 'Kui teda liigutatakse'; nei ku midagõst liktõb (Mn) 'Nii kui midagi liigutatakse'.

Verb liktõ (vrd. e liigutada, sm liikuttaa, krjL likut-tada, vps liikta) on tuletatud genuiinsest sõnast likkõ 'liikuda'. Varasem kuju on *liõõta-.

liktõ 'leotada'.

Likt pr. liktõb (liktõb, lvSal liktub) weichen, ein-weichen (LDW : 55); õrni um liktõmõst (LW : 193) 'Rõivaid tuleb leotada'; liktõ (GLL : 178) 'Leotada'; liktõbõd õrniõd (Kl) 'Leotatakse riideid'.

Verb liktõ (vrd. e leotada, sm liottaa; krjL ligotta-da, vdj ligottõ) on tuletatud genuiinsest liggõ 'liguda'. Varasem kuju oli *liõõta-.

nerõktõ 'nõrgestada, väsitada'.

Nõrõkt pr. nõrõktõb (nõrõkt) schwächen (LDW : 72), nerõktõ (LW : 245) 'Nõrgestada'; nerõktõb minda (Va) 'Väsi-tab mind'.

Verb nerõktõ on tuletatud eesti laensõnast nerõka 'nõrk'.

nāktā 'näidata, paista'.

Nākt pr. nāktōb (lvSal naet pr. naetub) zeigen (LDW : 67); ma sinnān nāktō (LW : 259) 'Ma sulle näitan'; minā set tās sie iznāktō (NLK : 254) 'Ma tahtsin seda vaid näidata'; ta.um ē-nitsta pa-nāktōn mⁱer ki-vid. algās (LT : 31) 'Ta on ennast näidanud merekivide juures'; Mād-dōn nāgtub ku nāntōn um ikštāvz (F 175 M 3 : 10) 'Meile paistab, et nendel on ükskõik'; midēgšt iz-nāktō (Ii) 'Midagi paistab välja'.

Verb nāktā (vrd. e näidata, sm näyttää) on tuletatud soomeugrilise tüvega sõnast nādā 'näha'. Varasem kuju oli *näyttä-.

peŋktā 'pingutada'.

peŋktā (LW : 283) 'Pingutada'; Selist paldin at-tō ne sūrimist azād mis imar It Jod pōŋktōb (F 175 M 3 : 10) 'Sellised on praegu need suuremad asjad, mille ümber seltsi juhatus pingutab'.

Verb peŋktā (vrd. e pingutada, sm pingoittaa) on deskriptiivset päritolu. Varasem kuju on *peŋoitta-.

perktā 'põrutada, õhkida'.

mīnidi um peŋktāmāst (LW : 284) 'Miine tuleb õhkida'; zōldaŋtst,perktist katkš (Sr) 'Sõdurid õhkisid katki'.

Verb perktā (vrd. e põrgatada, sm porahtaa) on tuletatud onomatopoeetilise tüvega sõnast pergā 'lõhkeda'.

pilktā 1 'pilgutada'.

pilkt (LW : 289) 'Pilgutada'; ta pilktis silmi (Sr) 'Ta pilgutab silmi'.

Verb pilktā (vrd. e pilgutada, sm pilkottaa) on deskriptiivset päritolu ning varasemaks kujukse osutub *pil-
poitta-.

pilktā 2 'pilgata'.

Pilkt pr. pilktōb verspotten, verhöhnen (LDW : 82); pilktš (LW : 289) 'Pilgata'; pilktšp^tu^oistā (Kl) 'Pilkab teist'.

Verb pilktā tuletub algupärasest lihtverbist pilkš, millele on liitunud kausatiivsufiks.

pouktā 'paugutada'.

Poukt pr. pouktqb knacken; knallen machen (LDW : 85); mīn āb pō vēl jārā pouktēt (LDW : 306) 'Miin ei ole veel āra paugutatud'; sūrd-kabaldāks ne pouktābād (NLK : 58) 'Suurtükkidega nad paugutavad'; pouktābād (Kl) 'Paugutavad'; mis ne sāl pouktābād (Ii) 'Mis nad seal paugutavad'.

Verb pouktā (vrd. e paugutada, sm paukuttaa, vps poukta) on tuletatud onomatopoeetilise tüvega sõnast poukka 'paukuda'.

puktā 'niiti nõela taha ajada'.

ma puktāb laṅgā neḡgāl taḡan (LDW : 314) 'Ma ajan niiti nõela taha'; at-puktā (LDW : 17) 'Niiti taha ajada'; naist puktābād laṅgā (Kl) 'Naised ajavad lõnga nõelale taha'.

Verb puktā (vrd. e poetada, sm puettaa, krjL pugetada, vps pugetada) on tuletatud genuinse tüvega sõnast puḡgā 'pugeda'.

pūoiktā 'poegida'.

Puoigt pr. puoigtqb Junge werfen (LDW : 87);

pūoiktā (LDW : 316) 'Poegida'.

Verb pūoiktā on tuletatud genuinsest substantiivist pūoga 'poeg'. Verb ei kuulu enam aktiivsesse sõnavarasse.

pūktā 'puhuda'.

Pūkt pr. pūktqb blähen (LDW : 86); mak pūktāp tādāks (LDW : 321) 'Mao puhub täis'; pūktāp/ ku maḡ un ruja (Kl) 'Puhub, kui kõht on haige'.

Verb pūktā on tuletatud soomeugrilise tüvega sõnast pūḡā 'puhuda'. Varasem kuju oli *puhpoitta-.

rāuktā 'itketada, nututada'.

alā rāuktā lapstā (LDW : 350) 'Āra nututa last'; rāuktābād lapši (Kl) 'Itketavad lapsi'.

Verb rāuktā on tuletatud onomatopoeetilise tüvega sõnast rāukkā 'nutta, karjuda'.

siktā 'sigitada, sigida'.

Sikt, sigt pr. siktqb, sigtqb hecken, sich ver-

mehren (LDW : 100); siġà siktàġ (LW : 365) 'Siġa toob p̄r-sad'.

Verb siktà (vrd. e. sigitada, sm siittää) on lääneme-resoomelise päritoluga ning varasemaks kujuks saab taastada *siġittä-.

tikt 'tüüdata'.

Tikt pr. tiktob oder tigt verdriessen, verdriesslich machen (LDW : 114).

Verb tikt leidub Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus. Tuletamistüveks on olnud tig 'kuri, tige, paha'.

tilktà 'tilgutada'.

Tilkt pr. tilktob träufeln, tröpfeln (LDW : 114); viġà tilktàġ (LW : 421) 'Vihma tilgutab'; un tilktõn sie tuba eñts vjerkõks nei (LF IV) 'Ja tilgutatud toa oma verega nii'; tilktà / nei veittà valab (Sr) 'Tilgutab, nii vähe valab'; minan silmà aini ka tilktàġ (Va) 'Mulle ka tilgutatakse rohtu silma'; rõzin tilktàġD (Kl) 'Vähehaaval tilgutatakse'.

Verb tilktà (vrd. e. tilgutada, sm tilkuttaa) on deskriptiivset päritolu ning varasem kuju oli *tilkutta-.

täñktà 'rippuda lasta, riputada'.

Täñkt pr. täñktob hängen (LDW : 112); ma täñktiz irà tabaràst (LW : 446) 'Ma lasksin hiirt sabapidi rip-puda'; täñktàb midagàst (Va) 'Riputab midagi'.

Verb täñktà on tuletatud läti laensõnast tāņkà 'rippuda'.

uiktà 'häbistada, häbenema panna'.

Uikt pr. uiktob, jera u. beschämen (LDW : 121); ma tãnda um nei jèn uiktàn (LW : 449) 'Ma olen teda nii häbistanud'; uiktàġ / ku tiep t'oižan uida (Va) 'Häbistab, kui teeb teisele häbi'; minà um tãnda nei jèn uiktàn (Kl) 'Mina olen teda nii palju häbistanud'.

Verb uiktà on tuletatud läti laensõnast uigà 'häbene-da'.

ukt 'hukata, põhja viia'.

Ukt pr. uktāb (uktob) verderben, zu Grunde rich-

ten, verheeren (LDW : 122).

Verb ukt (vrd. e hukata, sm hukata) on tuletatud läänemeresoome tüvest *hukka-. Verb ei kuulu keeletarvitusse.

uktā 'ergutada, virgutada, meelitada'.

Ukt pr. uktāb aufmuntern, antreiben, anstiften, reizen, fördern (LDW : 122); algād_uktāgit_tānda eñtš izē vastē (LDW : 450) 'Ärge ergutage teda oma isa vastu'; Age yllist priestōrd uktist ulzō rovsti (UT : 104) 'Aga ülempreestrid ergutasid rahvast üles'; uktāc/ku panāp/ las_t^uoi midāgš kītāg (Va) 'Virgutab, laseb teisel midagi ütelda'; mis_sa t^uoistā uktād (Kl) 'Mis sa teist ergutad?'

Verb uktē (vrd. sm houkuttaa, vps ukutada, e haugutada) on tuletatud varasemast *haukutta-.

urktā 'peita'.

rouž_ūrktist_eñtš vilš s^uodāvāg_jētstē (LDW : 458) 'Inimesed peitsid oma vara sõjaväe eest ära'; eñtsta ka ūrktāc (Va) 'Ennast ka peidetakse'.

Verb urktē on tuletatud genuinse tüvega sõnast urgē 'peitu pügeda, põgeneda'.

vāktā 'vakku panna; vagusid ajada'.

Vakt pr. vaktōb od. vagt, ulz v. pflügen, Furchen ziehen (LDW : 128); vāktē (LDW : 467) 'Vagusid ajada'; vāktāp_tarāš (Va) 'Ajab vagusid aias'.

Verb vāktē on tuletatud balti laensõnast vaġ 'vagu'. Sufiksi kujunemisele antud sõnas on kaasa aidanud läti va-guot 'vaguda'.

valktā 'välgutada, vätku lüüa'.

Valkt pr. valktōb blitzen (LDW : 128); valktāb_ūtētē valktāmāst (LDW : 467) 'Lööb vahetpidamata vätku'; kui valkt, mis yd touvō pūol valktōb (UT : 156) 'Kui vätk, mis taeva pool välgutab'; valktāc/ pitki valktāmi (Sr) 'Lööb vätku, pikse välgulöömine'; ku borāttēc/ jēdmāl n^uo-valktāc/ sis_tulāp sⁱe mārā (Va) 'Kui müristab, siis enne lööb vätku, siis tuleb mürin'.

Verb valktē (vrd. e välgutada, sm välkyttää) on tuletatud genuiinsest sõnast valk 'vätk'.

vektā 'haarata, varitseda; vägistada'.

Vekt pr. vektōb nach etwas greifen (LDW : 131);

kaš vektāb, Irš (LW : 477) 'Kass varitseb hiirt'; ku ne ve-
tist tām taḡan (UT : 148) 'Et nad varitsesid teda'; zōl-
daṭššētš tānda vektā (Kl) 'Södur tahtis teda vägistada'.

Verb vektā on tuletatud algupärasest sõnast vāḡ 'jõud, vägi'. Varasem kuju oli *vāḡittā-.

virktā 'äratada, virgutada'.

Virkt, virgt pr. virktōb, virgtōb (lvSal urgt pr.

urgtub) wekken, erwecken, aufwecken, ermuntern (LDW : 134);
virktā (LW : 489) 'Äratada'; un wirkti/t tähnda un kihti/t
(MEL : 17) 'Ja äratasid ta ja ütlesid'; leks se könig eac
tydar jūr ja virgtiz tānda (RA II : 41) 'Läks kuningas oma
tütre juurde ja äratas ta'; Aga Jēzus, tām kädud vizzō ak-
kōn, virgtiz tānda (RA II : 41) 'Aga Jeesus, tema käest
kinni võtnud, äratas ta'; virktā/ uštš ajāb. ulzš (Sr)
'Äratab, unest ajab üles'; un virktā/ las. sōḡš virgā (Va)
'Ja äratab, et saaks virgeks'; siz. ne virktābāt. tānda (Kl)
'Siis nad äratavad teda';

Verb virktā (vrd. e virgutada, sm virota) on tuletatud algupärase tüvega sõnast virgš 'ärgata'. Varasem kuju oli *virgōtta-.

viiktā 'viiksutada, kiunutada'.

viiktā, kviktā (LW : 492) 'Viiksutada, kiunutada';
viiktābāt. siḡḡš (Va) 'Viiksutavad siga'.

Verb viiktā on tuletatud saksa laensõnast viikkō 'kiunuda, viiksuda'.

voiktā 'ujutada'.

Voikt pr. voiktōb (voikt, lvSal oigt pr. oigtub)
schwimmen (LDW : 136); ibbi sōb voiktāt (LW : 503) 'Hobust
ujutatakse'; ebizi voiktist mūnda. kerD (Kl) 'Hobuseid uju-
tati mõnikord'.

Verb voiktā on tuletatud genuiinsest sõnast voigš
'ujuda'. Varasem kuju oli *oikūtta-.

voiktā 'teri õlgedest välja peksta'.

voiktā, vōiktā (LW : 504) 'Teri õlgedest välja

peksta'.

Verb volktš on tuletatud läänemeresoomelisest volg 'õlg', varasemaks kujuks oli *olgetta-. Sõna pole keele-
tarvituses.

vāktš 'väetada'.

Vakt pr. vaktōb stärken; vaktōd mo (ma) gedüng-
tes Land (LDW : 130); mēg vaktēm eītš mōdi mudaks (LW :
508) 'Me väetame oma maad meremudaga'; Sin Sōnaks sydamt
vaktōb (LVL : 108) 'Sinu sõnadega südant väetab'; mōdš vāk-
tšš/ ku vīb mingist vāgš pālš (Va) 'Maad väetatakse, kui
viiakse mingit väge peale'.

Verb vāktš on tuletatud genuinsest sõnast vāg 'vägi,
sõnnik'. Varasem kuju oli *vāyittā-.

ādāktš 'hirmutada'.

Adākt pr. adēktōb (lvSal edakt pr. edaktub) schre-
cken, ängstigen (LDW : 8); ādāktš (LW : 512) 'Hirmutada';
Ja patud adāktōnd (LVL : 59) 'Ja patud hirmutanud'; ādāk-
tšš t^uoistā ristīnktš (Kl) 'Hirmutab teist inimest'; mis-
sa adāktšd mīnda (Pr) 'Mis sa hirmutad mind'.

Verb ādāktš on tuletatud läänemeresoomelise tüvega g-
liitelisest ādāgš 'ehmuda, kohkuda' (FU I : 377).

Üksikutes sõnades on t-element pärit lähtekeelest, näit.
biktš 'pihtida' (< asks bichten), urktš 'uriseda' (< lt
urgt), vāktš 'vahtida' (< asks wachten), vōrktš 'väntsuta
da' (< lt vārgt).

Sufiks t on liitunud k-konsonandile 41 juhul. Keele-
tarvitusse kuulub 37 verbi, passiivsed on juiktš, puoiktš,
ukt, volktš. Sjögreni-Wiedemanni sõnaraamatus on 31 vaa-
deldavat verbi, puuduvad ēktš ~ īktš, lektš, pg^hktš, pīlktš
1. pūktš, rāūktš, urktš, vīktš, vplktš. Konsonant k pärineb
tüvest ning on sattunud sufiksi t ette vokaali kao tõttu,
näit. īktš (< *hiyittā-), īktš (< *itkettā-), lāktš
(< *layoitta-), līktš (< *liyotta-). Verbiges uiktš ja
ādāktš on sufiks t liitunud g-sufiksile. Vastavalt liivi
keele häälikuseadustele on t-konsonandile eelnev klusilil
helitu. Genuinsele tüvele on sufiks t liitunud 34 juhul.
Saksa tüvesid on vaadeldavate verbide hulgas 4 (da^hktš,
kor^hktš, la^hktš, vīktš), läti tüvesid 2 (tā^hktš, uiktš),
eesti tüvesid 1 (ner^hktš).

52830-sõnalisises tekstis leitud 8 käsitletud verbi. Tarvitamissageduselt reastusid need järgmiselt: näktš (38 korda), ädaktš (9 korda), läktš (5 korda), liktš (2 korda), perktš (2 korda), pouktš (2 korda), virktš (2 korda), püktš (1 kord). Et näktš leidub nii folkloristlikes kui olustikulistes tekstides, on selle esinemissagedus teistest märksa suurem.

-v + t-

Erandjuhtudel võib t-sufiksile eelneka ka y, kuigi tavalisem on samadel juhtudel y, näit. neüttš ~ nevtš 'nõu anda, nõu pidada' (FU 8 : 128), ouüttš ~ ouvtš 'austada' (FU 8 : 130). Üks sõna, mis leidub üksnes varasemais kirjapane-kuis, sisaldab y-konsonandi.

tevtš 'kärpida, lühemaks lõigata'.

Tqvt, jera t. pr. tqvtqb stuzzen, abstuzzen (LDW : 121); tivtšš (KA) 'Kärbib'.

L. Kettuse arvamuse järgi on tevtš tuletatud algupärasest substantiivist təv(v) (< *tüvi) ning verbi varasemaks kujuks saab taastada *tüvittä- (LW : 121).

L ü h e n d i d

F = ENSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi fondide liivi materjalide mapid (M); FU I = E. V ä ä r i, Liivi verbisufiksids -b- ja -g-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 344. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению I, Tartu 1975, lk. 371-378; FU 8 = E. V ä ä r i, Liivi verbisufiks (vokaal) + tt-. - Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised 566. Fenno-ugristica. Труды по финно-угроведению 8, Tartu 1981, lk. 119-141; GLL = L. P o s t i, Grundzüge der livischen Lautgeschichte. - Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia LXXXIV, Helsinki 1942; HFL = L. K e t t u n e n, Hauptzüge der livischen laut- und formengeschichte, Helsinki 1947; KA = E. N. S e t ä l ä, Kasikirjaline aineistik (Helsingis); LDW = F. J. W i e d e m a n n, Joh. Andreas S j o g r e n ' s Livisch-deutsches und deutsch-livisches Wörterbuch. - Joh. Andreas Sjogren's Gesammelte Schriften II_{II}. St. Petersburg 1861; LG = F. J. W i e d e m a n n, Joh. Andreas S j o g r e n ' s Livische Grammatik nebst Sprachproben. - Joh. Andreas Sjogren's Gesammelte Schriften II_I, St. Petersburg 1861; LF IV = Eesti NSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi arhiiviraamatukogu liivi keele fondid; LT = J. M a g i s t e, Liivilaaisia teksteja. - Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 276, Helsinki 1964; LW = L. K e t t u n e n, Livisches Wörterbuch mit grammatischer

einleitung. - Lexica Societatis Fennogroecae V, Helsinki 1938; LVL = Līvlist vaimli loulrāntoz, Helsinki 1939; MEL = Pūva Matteus Ewangelium lihbiŕchki, Pēterburgs 1880; NIK = E. N. S e t ā l ā, Nāytteita liivin kielesta. - Suomalais-ugrilaisen Seuran Toimituksia 106, Helsinki 1953; RA = Rāndalist ājgarāntoz 1933. ājgāstān, kien at 365 pāvvo, Rīga (I); Līvod Rāndalist ājgarāntoz 1934. ājgāstān, kien at 365 pāvvo, Rīga (II); UT = Ūž testament, Helsinki 1937.

asks = alamsaksa, e = eesti keel, li = liivi keele Īra murrak; kl = liivi keele Kolka murrak; kr = liivi keele Kuostrogī murrak; krjL = karjala keele luudi murre; lv = liivi keel; lvSal = liivi keele Salatsi murre; Mn = liivi keele Mustanumme murrak; Pr = liivi keele Pitrogī murrak; Pz = liivi keele Piza murrak; sm = soome keel; Sr = liivi keele Sīkrōgi murrak; Va = liivi keele Vaide murrak; vdj = vadja keel; vps = vepsa keel.

Э. В я р и
(Тарту)

ЛИВСКИЕ ГЛАГОЛЬНЫЕ СУФФИКСЫ -p + t-, -k + t- и -v + t-

Резюме

В ливском языке встречается всего 7 глагольных суффиксов, продуктивность которых различна. Достаточно много таких глаголов, в суффиксе которых встречается элемент t, соединяющийся с согласным или гласным.

Имеются и такие глаголы, в которых этот элемент t соединяется с согласными p, k и v.

По всем данным, с помощью суффикса -p + t- образовано 15 глаголов. Из них входит в активный словарный состав 12, 3 - в пассивный. В словаре Шегрена-Видемана 1861 г. встречается 12 pt-глаголов. Основы 11 глаголов исконного происхождения. Нижненемецкого происхождения основы в глаголах knōpt, krāmpŕtš, немецкого происхождения в основе vaipt, латышского происхождения piertš. Анализ текстов (52830 слов) показывает, что частотность глаголов следующая: āptš (12), loptš (3), reptš (1).

Элемент t соединяется и согласным k. С помощью суффикса -k + t- образовано 41 глагол. Из них входит в активный словарный состав 37; в пассивный - 4. В словаре Шегрена-Видемана 1861 г. встречается 31 kt-глагола. Основы

34 глаголов исконного происхождения. Немецкого происхождения основы в глаголах darktâ, korktâ, larktâ, viktâ, латышского происхождения târktâ, viktâ, эстонского происхождения perktâ. Анализ текстов (52830 слов) показывает, что частота глаголов следующая: nâktâ (38), âdaktâ (9), laktâ (5), liktâ (2), perktâ (2), rouktâ (2), virktâ (2), pûktâ (1).

Элемент t соединяется с согласным v один раз. Глагол tevt пассивный и встречается в словаре Шегрена-Видемана и в материалах Э. Н. Сетяля.

E. V ä ä r i
(Tartu)

DIE LIVISCHEN VERBALSUFFIXE -p + t-, -k + t-, -v + t-

Z u s a m m e n f a s s u n g

In der livischen Sprache gibt es 7 Verbalsuffixe von unterschiedlicher Produktivität. Verhältnismäßig zahlreich sind die Verben, in denen im Suffix das Element t vorhanden ist, das sich sowohl an einen Konsonanten als auch an einen Vokal anschließen kann.

Eine Gruppe bilden die Verben, in denen sich das Element t an den Konsonanten p anschließt. Nach Durcharbeitung der Materialien konnten im Livischen 15 solche Verben festgestellt werden. Von den betrachteten 15 Verben gehören 12 zum Sprachgebrauch, 3 zum passiven Wortschatz. In dem 1861 erschienenen livischen Wörterbuch von Sjögren und Wiedemann sind 12 Verben angeführt worden. Bei der Ableitung sind in 11 Fällen die Wörter vom genuinen Stamm abgeleitet worden, in 4 Fällen von Lehnwörtern. Niederdeutsche Stämme finden sich in den Verben knöpt und krämp̄tâ, einen lettischen Stamm gibt es im Worte piëptâ und einen hochdeutschen Stamm in Worte vaipt. In der Textsammlung, die 52830 Wörter enthält, gibt es 3 Verben, die nach Gebrauchshäufigkeit angeführt werden: âptâ (12), loptâ (3), reptâ (1).

Eine größere Gruppe bilden die Verben, in denen sich das Element t an den Konsonanten k anschließt. Nach Durcharbeitung der Materialien konnten im Livischen 41 solche Ver-

ben festgestellt werden. Von den betrachteten 41 Verben gehören 37 zum Sprachgebrauch, zum passiven Wortschatz gehören 4 Wörter. In dem livischen Wörterbuch von Sjögren und Wiedemann sind 31 Verben angeführt worden. Bei der Ableitung sind in 34 Fällen die Wörter vom genuinen Stamm abgeleitet worden, in 7 Fällen von Lehnwörtern. Hochdeutsche Stämme finden sich in den Verben daŋktš, koŋktš, laŋktš, vīktš, lettische Stämme in den Verben tāŋktš, uiktš und einen estnischen Stamm gibt es im Worte nerktš. In der Textsammlung (52830 Wörter) gibt es 8 Verben, die nach Gebrauchshäufigkeit angeführt werden: naktš (38), āaktš (9), laktš (5), liktš (2), peŋktš (2), poŋktš (2), viŋktš (2), pŋktš (1).

Nur in einem Falle hat sich das Element t an den Konsonanten y angeschlossen. Das Verb tevt gehört zum passiven Sprachgebrauch und ist im Wörterbuch von Sjögren-Wiedemann so wie in Materialien von E. N. Setälä zu finden.